

Inhoud

Montenegro

- ▶ Verken de baaien en bergen langs de Montenegrijnse kust
- ▶ Bezoek het zuidelijkste fjord van Europa: de Baai van Kotor
- ▶ Struin door de sfeerrijke binnensteden van Budva, Kotor en Herceg Novi
- ▶ Spot pelikanen op het Meer van Skadar
- ▶ Beleef de ruige natuur in de nationale parken Prokletije en Durmitor
- ▶ Bewonder de Tara-kloof, de diepste kloof van Europa

- 7 Kaarten en plattegronden
- 9 Woord vooraf
- 1 11 Montenegro: een kennismaking**
 - 12 Landschap
 - 13 Klimaat
 - 13 Flora en fauna
 - 15 Bevolking
 - 16 Taal
 - 17 Religie
 - 19 Infrastructuur
 - 20 Economie
 - 22 De Montenegrijnse keuken
- 2 27 Montenegro door de eeuwen heen**
 - 28 Van de oudheid tot de middeleeuwen
 - 31 Van de 18de tot halverwege de 20ste eeuw
 - 36 Na de Tweede Wereldoorlog
- 3 43 De westelijke kust: van Herceg Novi tot Tivat**
 - 44 Igalo en Herceg Novi
 - 50 Baai van Kotor
 - 52 Herceg Novi – Kotor
 - 56 Kotor
 - 63 Nationaal Park Lovćen
 - 66 Cetinje
 - 71 Tivat
 - 75 Praktische informatie
- 4 79 De zuidoostelijke kust: van Budva tot Ulcinj**
 - 80 Budva
 - 89 Sveti Stefan-Bar
 - 91 Bar
 - 95 Ulcinj
 - 101 Praktische informatie
- 5 105 Het Meer van Skadar**
 - 107 Virpazar en omgeving
 - 109 Rijeka Crnojevića
 - 111 Praktische informatie
- 6 113 Podgorica en Centraal-Montenegro**
 - 114 Podgorica
 - 122 Het Ostrog-klooster en Nikšić
 - 128 Praktische informatie
- 7 131 Kolašin en het noordoosten**
 - 132 De Morača-regio
 - 137 Nationaal Park Biogradska Gora
 - 137 Andrijevica, Plav en Gusinje
 - 141 Nationaal Park Prokletije
 - 141 Berane en Rožaje
 - 144 Praktische informatie
- 8 147 Het noorden en de Tara-kloof**
 - 148 Mojkovac en Bijelo Polje
 - 149 Tara-kloof
 - 154 Pljevlja
 - 156 Praktische informatie

Kaarten en plattegronden

9 159 Žabljak en het noordwesten

- 160 Žabljak
- 162 Plužine en Šavnik
- 165 Praktische informatie

i 166 Algemene informatie

r 174 Register

8 Overzicht Montenegro

40 Overzicht Balkan

54 Baai van Kotor

82 Montenegrijnse kustregio

115 Podgorica

133 Binnenland

Woord vooraf

Na het uiteenvallen van het vroegere Joegoslavië werd Montenegro in 2006 als laatste deelrepubliek onafhankelijk. Na een referendum stapte het kleine land uit de confederatie met Servië en stond het op eigen benen. Aanvankelijk liet de West-Europese vakantieganger het Balkanland links liggen, maar sinds enkele jaren begint Montenegro bij ons toch aan de weg te timmeren als toeristische bestemming. Het heeft dan ook een aantal sterke troeven in handen. Langs de Adriatische kust vind je de indrukwekkende Baai van Kotor en mooie historische binnensteden van plaatsen als Herceg Novi, Kotor en Budva, terwijl je Albanese sferen kunt proeven in de zuidelijker gelegen kuststad Ulcinj. In het binnenland kunnen natuurliefhebbers hun hart ophalen in de ruige en ongerepte berggebieden en valt er veel te ontdekken rond het interessante Meer van Skadar, dat gedeeld wordt met buurland Albanië. Cultuur is onder meer te vinden in de oude Servisch-orthodoxe kloosters en in de vroegere hoofdstad Cetinje, en dan is er in het noorden ook nog de imposante Tara-kloof, de diepste kloof van Europa.

In deze reisgids komt het allemaal aan bod. De eerste hoofdstukken gaan in op de achtergronden en de geschiedenis van de jonge natie, waarna geheel Montenegro in 7 hoofdstukken wordt beschreven. De beschrijvingen beginnen bij de zuidwestelijke kuststreek, vanaf de grens met Kroatië, want daar komen de meeste bezoekers uit Nederland en België het land binnen. Vervolgens komt de rest van de Montenegrijse kust aan bod, tot aan de Albanese grens. Hierna volgen het Meer van Skadar en het centrale deel van het land. Drie hoofdstukken over het noordoosten, noorden en noordwesten sluiten de beschrijvingen af, gevolgd door een deel met algemene praktische informatie. Gewapend met al deze kennis kun je ongetwijfeld een heerlijke vakantie in Montenegro doorbrengen en/of een boeiende reis door het land maken. De zon schijnt er in ieder geval uitbundig, vooral in de zomer; de kust heeft gemiddeld 2500 tot 2700 zonuren per jaar.

Guido Derksen

Montenegro: een kennismaking

Montenegro heeft een oppervlakte van 13.812 km², wat neerkomt op ongeveer een derde van Nederland en iets minder dan de helft van België. Het land ligt op de Balkan, het bergachtige deel van Zuidoost-Europa tussen de Adriatische, de Egeïsche en de Zwarte Zee. Montenegro bevindt zich hier aan de Adriatische Zee en grenst aan Kroatië, Bosnië-Herzegovina, Servië, Kosovo en Albanië. Het gedeelte langs de Adriatische Zee behoort grotendeels tot de cultuurhistorische regio Dalmatië, waarvan het grootste deel tot Kroatië behoort. Het binnenland is veel sterker op Servië gericht en deelt daar ook veel geschiedenis mee, terwijl in het zuidoosten en noordoosten behoorlijk wat Albanese invloeden zijn.

< Traditionele Montenegrijnse kleding (muurschildering).

Budva, Mogren Plaža.

LANDSCHAP

Ook al is Montenegro maar een klein land, het heeft veel landschappelijk schoon binnen de grenzen. Langs de heldere Adriatische Zee rijzen grijsgroene bergen op. Aan de noordwestkant van de kustregio snijdt de majestueuze Baai van Kotor diep het land in; vanwege de landschappelijke en culturele waarde staat de gehele baai op de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Vanaf Budva tot aan de Albanese grens in het zuidoosten rijgen de kleinere baaien, inhammen en kiezelstranden zich aaneen aan de voet van de bergketens. Veel stranden zijn kiezelstranden, maar er zitten ook fijne zandstranden tussen.

In het binnenland is het een aaneenschakeling van ruige bergen, met hier en daar een lieflijke vallei waar in het voorjaar de wilde bloemen welig tieren. Het berglandschap wordt doorsneden door opvallend diepe rivierkloven, waarvan de Tara-kloof de bekendste is. Vanwege al dit landschappelijke geweld telt Montenegro ook veel spectaculaire bergwegen: vaak smal, niet zelden langs steile hellingen en soms ronduit zenuwslopend voor de automobilist.

Centraal in het land vind je rond de hoofdstad Podgorica en langs de rivier de Zeta verder vruchtbare vlaktes waar onder meer wijnbouw plaatsvindt. En dan is er in het zuidoosten ook nog het Meer van Skadar, het grootste meer van de Balkan, waar je langs de randen interessante wetlands aantreft. Er zijn vijf nationale parken in het land. Dat zijn Nationaal Park Lovćen tussen Kotor, Cetinje en Budva, oftewel het berggebied waar de staat Montenegro oorspronkelijk is ontstaan; Nationaal Park Durmitor in het noord-

westen, waartoe ook een groot deel van de Tara-kloof behoort en dat op de UNESCO-lijst staat; Nationaal Park Biogradska Gora in het noorden, waar je trektochten kunt maken in een van de laatste oerbosgebieden van Europa; Prokletije Nationaal Park tegen de grens met Albanië en Kosovo aan, een bergketen vol met grillige kalksteenpieken en met de hoogste berg van het land, de Zla Kolata (2533 m); en Nationaal Park Meer van Skadar, dat de wetlands aan de noordkant van het meer omvat.

KLIMAAT

In de kustgebieden van Montenegro heerst een mediterraan klimaat, met droge, warme zomers en milde, regenachtige winters. In het binnenland is sprake van een alpine landklimaat, met hete zomers en koude winters. De hoogte en de ligging van de bergketens zijn hier sterk bepalend voor de temperaturen en de neerslagcijfers. De hoofdstad Podgorica, op een vlakte op zeeniveau tussen de bergen, heeft de hoogste temperaturen van het hele land, gemiddeld 27 °C. In de zomer kan de temperatuur er gemakkelijk naar 40 °C oplopen. In Cetinje, dat niet ver van Podgorica ligt maar wel op een hoogte van ongeveer 650 meter, is de gemiddelde jaartemperatuur 17 °C, oftewel 10 graden lager dus dan in Podgorica.

In de wintermaand januari variëren de gemiddelde temperaturen van 8 °C aan de zuidelijke kust tot -3 °C in het noordelijke berggebied. In het noorden kan dan veel sneeuw vallen en wordt er geskied, terwijl je in Ulcinj nog lekker in de winterzon op een terrasje aan zee kunt zitten. De hogere bergen in het binnenland kunnen wel 3 tot 4 wintermaanden met sneeuw bedekt zijn; in de bergen van Durmitor ligt soms een pak sneeuw van wel 5 m dik. In de berggebieden van Montenegro valt trouwens de meeste neerslag van geheel Europa. De jaarlijkse neerslag in Crkvice, boven de Golf van Kotor, bedraagt bijvoorbeeld meer dan 5000 mm per jaar; in Nederland komt jaarlijks ongeveer 800 mm hemelwater naar beneden. November is normaal gesproken de natste maand, maar ook van december tot en met maart kan er heel wat neerslag vallen. 's Winters is er bovendien kans op de koude bora, een noordoostelijke valwind die regelmatig tot stormkracht kan aantrekken, waardoor de gevoelstemperaturen extra snel omlaag schieten. De beste tijd om Montenegro te bezoeken is daarom vanaf mei tot half oktober, tenzij je van sneeuwlandschappen houdt.

FLORA EN FAUNA

In totaal komen er meer dan 3000 bomen- en plantensoorten voor in Montenegro. Gezien de vele bergen zal het geen verwondering wekken dat het land vooral veel planten en bomen heeft die in Zuidoost-Europese berggebieden floreren. Dat zijn bijvoorbeeld wilde krokussen, gentianen, steenbreek, alpenleeuwenbekjes en de donkere naaldbomen (sparren- en dennensoorten)

DE MONTENEGRIJNSE KEUKEN

Rižoto, pršut en kačamak

Als je in Montenegrijnse eetgelegenheden neerstrijkt, is de overeenkomst vrijwel altijd dat de gerechten eerlijk en stevig en de porties groot zijn. Het land is te klein om een duidelijk onderscheidende eigen keuken te hebben. Er is veel leentjebuur gespeeld in de regio. Aan de kust zie je vooral Italiaanse invloeden terug op je bord. Hier staan vaak pasta's en risotto's op de kaart, bijvoorbeeld pasta met zeevruchten en crni rižoto, zwarte risotto, die zwart is door de gebruikte inktvisinkt. Ook kun je in veel restaurants gegrilde vis bestellen. In de Adriatische Zee zwemmen naar schatting zo'n 365 soorten eetbare vis rond, één soort voor elke dag. Men eet ze vooral gegrild (na žaru), of anders gekookt of gebakken in olijfolie uit de oven (u pečnici). Saus wordt vaak achterwege gelaten, omdat de verse vis met wat olijfolie, knoflook, citroensap en peterselie op zichzelf al heerlijk smaakt. Als bijgerechten komen er bijvoorbeeld gekookte aardappelen, friet, salade en/of gegrilde groenten bij.

Naast gewone visgerechten is een andere Dalmatische klassieker rijk gevulde vissoep of visstooftschotel, riblja čorba of brodet, waarin stukken vis van minstens 2 vissoorten horen te zitten, bijvoorbeeld van zeebaars en tonijn. Het geheel wordt in een tomatensaus met kruiden als salie, laurier, rozemarijn en basilicum op laag vuur gestoofd, zodat de vis doortrokken raakt van de verschillende smaken. Vaak wordt er polenta bij geserveerd. Langs de kust doet men ook veel met pijlinktvis (lignje) en zeekat (kalamar). Je kunt ze heerlijk gegrild of in een licht beslagje gefrituurd eten. Een andere smakelijke achtarmige is de octopus (hobotnice), die je gegrild of in heerlijke salades tegenkomt. Rond de Baai van Kotor kweekt men verder mosselen en oesters. Je kunt ze hier en daar in kleine uitspanningskjes bij de kweker zelf supervers eten, met een koel glas witte wijn erbij.

Een populair bijgerecht, typisch voor de gehele Dalmatische kust van Istrië tot en met Montenegro, is blitva, een mix van gekookte aardappelen, knoflook en de bladeren van de snijbiet ('Dalmatische spinazie'). Oostenrijkse invloeden zie je terug in de schnitzels bij de vleesgerechten en de palačinke (zoete pannenkoekjes) bij de nagerechten, terwijl bijvoorbeeld kipgerechten niet specifiek uit een land of regio komen. Tenzij de kip 'onder de klok' is bereid, oftewel in een grote (giet)ijzeren pan – de sač – die in gloeiende houtskool wordt geplaatst, waarna er een klokvormige deksel op gaat waar ook weer gloeiende houtskool overheen gaat zodat de inhoud langzaam gaar wordt. Deze langs de Dalmatische kust populaire manier van bereiden gebruikt men ook voor bijvoorbeeld lamsvlees, octopus en/of groenten.

In het binnenland zien de menukaarten er anders uit. Hier komen veel meer Balkangerechten op tafel, zoals ražnjići (spiezen met geroosterd vlees), čevapčići (kebab; geroosterde en gekruide balletjes gehakt met ui), pljeskaviča (een soort platte rundergehaktschijf) en geroosterd schapenvlees. Doorgaans krijg je er friet en ajvar bij, een soort chutney van pittige paprika's en aubergines die in de meeste Balkanlanden als bijgerecht op tafel komt.

Er zijn ajvars in allerlei variëteiten, van mild tot heel erg scherp.

Een klassieke Balkansnack is burek, dunne vellen filodeeg gevuld met bijvoorbeeld kaas, spinazie, gehakt en/of aardappel, vaak genuttigd met yoghurt erbij. Montenegrijnen zijn verder trots op gedroogde ham (pršut) en kaas (sir) uit Njeguši, die als beste van het land bekendstaan. Het dorp Njeguši ligt midden in het gebied dat als de bakermat van Montenegro geldt, dus enig nationalisme is niet vreemd aan deze hoge waardering. Hoe dan ook, als je Njeguški pršut of iets met de toevoeging 'Njeguški' of 'Njeguška' bestelt, vaak iets met de gedroogde ham uit Njeguši en met kaas, dan heb je iets écht Montenegrijns te pakken. Njeguška kobasica suva zijn bijvoorbeeld droge worstjes uit Njeguši, en een Njeguški steak is een opgevouwen en met gedroogde ham en kaas gevulde varkensschnitzel; bij ons noemen we zoiets een cordon bleu, maar bij ons zit er natuurlijk ook geen ham uit Njeguši in.

De kaas in de Njeguški steak kan trouwens ook kajmak zijn, een veelgebruikt ingrediënt in de Montenegrijnse binnenlanden. Kajmak is gekookte, gezouten, langzaam gefermenteerde en gecprimeerde verse room, die veel weg heeft van zachte witte kaas en die bijvoorbeeld met brood als ontbijt wordt gegeten. Het ontbijtgerecht popara (ook wel masanica genoemd) kan ook niet zonder kajmak. Popara is een soort prakje gemaakt van een of twee dagen oud brood, boter en suiker, met daarbij melk, water of thee plus kajmak, waarbij vóór het eten bij voorkeur een lepel warme reuzel of kajmak over het geheel wordt uitgegoten. Op de ontbijttafel verschijnt verder soms gibanica, gebakken laagjes filodeeg met een mengsel van geklopte eieren en stukjes kajmak of kaas, met erbij yoghurt of kisjelo mlijeko (karnemelk). Kajmak is daarnaast een onmisbaar basisingrediënt van kačamak en cicvara, 2 van de meest traditionele Montenegrijnse gerechten, zowel op de lunch- en dinertafel als bij het ontbijt. Kačamak is een brij van mais- of tarwemeel met aardappel, kajmak en kaas of zelfgemaakte yoghurt; cicvara is gestoofd

Burek.

Een bord vol čevapčići.

maïsmeeel met kajmak en eventueel met čvarci (spekjes). Stevig en voedzaam, vooral na een lange wandeling in de bergen.

Wat komt er in het binnenland nog meer op tafel? Bijvoorbeeld kastradina (gerookt schapenvlees), brandnetelsoep, gegrilde forel (pastrva na žaru), in melk gestoofd lamsvlees met kruiden en aardappelen (in streken met veel Albanezen) of gestoofd rundvlees met

paprika, rijst en kool. En rond het Meer van Skadar eet men veel karper, paling en alver (een kleine zoetwatervis die familie is van de karper). Een salade die op veel menukaarten op de Balkan voorkomt, en dus ook in Montenegro, is šopska salata. De salade wordt gemaakt van kleingesneden komkommer, tomaat, ui of lente-ui, paprika, zout, peterselie en zonnebloemolie, waarna er een flinke laag geraspte witte pekelkaas overheen gaat. Als men er ham, olijven, gele kaas en gekookt ei bij doet wordt het een ‘schaapherderssalade’ (ovčja salata).

Wie iets zoets wil na het eten kan priganice laten komen, luchtige kleine oliebolletjes met suiker, honing of jam.

De Montenegrijnse eetgelegenheden zijn overigens nog nauwelijks ingesteld op vegetariërs en veganisten. Die zullen het voornamelijk moeten doen met bijvoorbeeld pasta's of risotto's met groenten, pizza's en salades.

Vranac, Rakija en Nikšićko pivo

Hoewel Montenegro niet bekendstaat als groots wijnland, komen er toch heel behoorlijke wijnen uit de kelders. De grootste en alomtegenwoordige wijnmakerij van het land is Plantaža. Men maakt er prima rode wijnen van de typisch Montenegrijnse vranac-druif en smakelijke witte wijnen van de eveneens typerende krstač-druif. Hiernaast komen er ook goed drinkbare chardonnays, sauvignon blancs, merlots en cabernet sauvignons uit de vaten, ook bij kleinere producenten, terwijl men thuis op de boerderij vaak rode wijn van de crmničko maakt.

Zoals ook elders op de Balkan wordt er niet alleen wijn gedronken in Montenegro. Een stevige borrel gaat er bij veel Montenegrijnen wel in, bijvoorbeeld de brandewijn rakija. De druivenbrandewijn loza of lozovaca gaat veel over de toonbank, maar het spul wordt ook met allerlei andere dingen gestookt, bijvoorbeeld kruiden, perziken, blauwe bessen, walnoten of pruimen. In het laatste geval hebben we het over šljivovica, de befaamde prui-

Brandewijn in allerlei soorten en smaken.

menbrandewijn die in het gehele vroegere Joegoslavië talloze levers heeft vergroot.

Naast wijn en sterkedrank gaat er veel bier de Montenegrijnse kelen in. Het land telt 2 brouwerijen waar men vooral blonde lagerbieren produceert. In Nikšić wordt het bekendste bier gebrouwen, het blonde lager Nikšićko pivo met een alcoholpercentage van 5%, doorgaans gewoon Nikšićko genoemd. De brouwerij hier brengt ook het zwarte Nikšićko Tamno, het citroenbier Nikšićko Limun en de blonde lagerbieren Nik Cool en Nik Gold op de markt. Een tweede, kleinere brouwerij zit in de hoofdstad Podgorica en brouwt het blonde lager FIT Svetlo en het donkere FIT Tamno.

Montenegro kent een fijne koffiecultuur die verwant is aan de Italiaanse. Zeker langs de kust kun je overal wel een goede espresso of cappuccino krijgen. In het binnenland komt het in eenvoudige uitspanningen nog wel eens voor dat er geen espressoapparaat aanwezig is en men Turkse koffie schenkt, gekookte sterke koffie die eerst moet bezinken om de koffieprut op de bodem van je kopje te krijgen.

Als je in Montenegro thee bestelt, dan krijg je heet water met een theezakje. Het land kent nauwelijks een theecultuur, daarvoor kun je beter naar de Britse eilanden of Turkije gaan.

De westelijke kust: van Herceg Novi tot Tivat

In het zuidwesten van Montenegro bevindt zich een concentratie aan toeristische bezienswaardigheden. Hier vind je de fameuze, door grillige bergen omgeven Baai van Kotor, ook wel 'het zuidelijkste fjord van Europa' genoemd. Bij de baai hebben de plaatsen Herceg Novi en Kotor mooie historische binnensteden, terwijl Tivat zich dankzij een van de beste jachthavens ter wereld ontwikkelt tot nichebestemming voor de varende jetset. In de bergen achter Kotor liggen het Nationaal Park Lovćen en de oude hoofdstad Cetinje; dit gebied is de ziel van de Montenegrijnse natie.

< De oude klokkentoren van Herceg Novi.

IGALO EN HERCEG NOVI

Het gros van de vakantiegangers uit Nederland en België zal Montenegro binnenkomen vanuit Kroatië, al dan niet na een vlucht op Dubrovnik. Ze komen dan over de Jadranska Magistrala, de kustweg die vanuit het Kroatische Rijeka langs de Adriatische Zee helemaal tot aan Albanië loopt. Over vrijwel het gehele traject is de route tweebaans, ook in Montenegro. Daar heeft de Magistrala het nummer M-1, vanaf de Kroatisch-Montenegrijnse grens een paar kilometer ten noordwesten van Herceg Novi tot aan de Montenegrijns-Albanese grens 25 km ten noordoosten van Ulcinj. Bij het smalste gedeelte van de Baai van Kotor, Straat Verige, kan een stuk afgesneden worden door de ferry te nemen. Er zijn plannen om hier een verkeersbrug over het water te bouwen, maar het zal nog wel even duren voordat de veerverbinding overbodig is geworden.

In de jaren 70 en 80 was de bochtige Magistrala trouwens berucht vanwege de vele ongelukken in de zomer, wanneer Turkse gastarbeiders uit West-Europa massaal naar hun herkomstland trokken, niet zelden in aftandse en veel te vol geladen busjes. In de jaren 90 werd de route gemeden vanwege de Joegoslavische burgeroorlogen, en in het nieuwe millennium zijn er in het Kroatische binnenland snelwegtrajecten gereedgekomen die grote delen van de Magistrala hebben ontlast van het doorgaande verkeer naar de zuidelijke Balkan en verder. In de behoorlijk verre toekomst is het de bedoeling dat er vanaf het Italiaanse Triëst tot aan Kalamata, op de Zuid-Griekse Peloponnesos, één lange snelwegroute langs de Adriatische en de Ionische Zee zal lopen, toepasselijk de 'Adriatisch-Ionische Snelweg' geheten. Het traject loopt dan vanaf Italië door een stukje Slovenië, vervolgens door Kroatië, langs het heel korte stukje Bosnische kust, verder door Kroatië, daarna door Montenegro en Albanië, en tot slot langs de Griekse westkust. Montenegro en Albanië hopen dat toetreding tot de Europese Unie de nodige middelen kan vrijmaken om hun delen van het traject te kunnen aanleggen.

Nu kun je vanuit Kroatië gewoon over de Magistrala Montenegro binnenrijden. De eerste plaats van betekenis voorbij de grens is **Igalo**, gelegen aan het einde van de baai van Herceg Novi (Hercegnovski zalev). Als je er aankomt kan het reusachtige **Institut Igalo** ook wel Spa Centar Igalo, rechts van de weg, je niet ontgaan. In het vroegere Joegoslavië hadden de therapeutische en geneeskrachtige behandelingen in dit kuuroord een naam hoog te houden. Het complex is sinds die tijden nauwelijks opgeknapt en ziet er nog steeds strak-socialistisch uit. De kamers kunnen wel wat modernisering gebruiken, maar de medische behandelingen zijn er nog steeds erg goed, bijvoorbeeld met de befaamde geneeskrachtige modder uit de baai ('Igaljsko blato') en het minerale bronwater uit de heuvels ('Igaljske slatine'). Er komen daarom ook redelijk wat mensen uit Nederland en België voor een kortere of langere kuur naar Igalo (www.igalospa.com).

Langs de baai bij Igalo.

Op de beboste heuvel naast het instituut staat een villacomplex, **Titova Vila Galeb**, dat vroeger een van de buitenverblijven van Tito was. Het complex werd in 1976 gebouwd en behoort nu bij het Instituut Igalo. Tijdens een rondleiding kun je zien hoe de Joegoslavische machthebbers er vroeger bij zaten. De rondleiding voert onder meer langs de privévertrekken van Tito en zijn vrouw Jovanka, de filmzaal waar hij met vrienden en medewerkers de laatste blockbusters uit Hollywood bekeek, het (lege) binnenzwembad en de ruimte waar zijn kapper hem een frisse coupe kon aanmeten.

Tito keek vanuit de villa uit over de baai en over het park en het strand beneden aan de heuvel, Plaža Stara Banja. Vanaf hier begint de bijna 6 km lange **voetgangerspromenade** langs de baai die helemaal langs Igalo en Herceg Novi tot aan Meljine loopt. Onderweg kom je piertjes, stukken strand, betonnen zonneplateaus, bars, cafés, restaurants, winkeltjes, souvenirkraampjes en nog veel meer tegen.

> **INSTITUT IGALO.** Rondleidingen op ma., wo., vr. en zo. om 18 en 19.15 uur, voor 3 euro (inclusief drankje).

Herceg Novi ligt tegen Igalo aan en strijdt, met ruim 19.000 inwoners, met Pljevlja om de derde plaats op de lijst van grootste plaatsen in Montenegro. De stad deelt zijn vroege geschiedenis in grote lijnen met verschillende andere plaatsen langs de Montenegrijnse kust. In de steentijd streken de eerste bewoners er neer. Later namen Illyrische stammen uit het oosten

Straatje in de oude stad van Herceg Novi.

het gebied in bezit; zij werden in de 3de eeuw v.Chr. onder bestuur van het Romeinse Rijk gebracht. Na de val van eerst het Romeinse en daarna het West-Romeinse Rijk kwam de regio in Byzantijnse invloedssfeer. In de vroege middeleeuwen arriveerden Slavische stammen en ontstonden er enkele vorstendommen langs de oostelijke Adriatische kust. Een ervan was Travunia, dat het westelijk deel van de Baai van Kotor, de bergen erachter en de huidige Kroatische regio Konavle omvatte en was verbonden met het middeleeuwse koninkrijk Servië. In de 14de eeuw ging het gebied over naar het toenmalige Bosnische koninkrijk. Hoewel er al eeuwen mensen woonden, stichtte de Bosnische koning in 1382 de stad Herceg Novi officieel, door er stadsrechten aan te geven en met de bouw van fortificaties te beginnen. Hij noemde de plaats in eerste instantie trouwens Sveti Stefan. De eeuw erna kwamen stad en omgeving als erfoed in handen van de Bosnische hertog Stjepan Vukčić, die de naam veranderde in Herceg Novi, 'Nieuw Hertogdom'. Buiten de Balkan kwam Herceg Novi echter bekend te staan als Castelnuovo, de naam die de Venetianen eraan gaven.

In 1482 veroverden de Osmanen de stad om er tot 1687 te blijven, met een kort Spaans intermezzo van 1538 tot 1539. In 1687 wist de republiek Venetië de stad over te nemen en werd Herceg Novi c.q. Castelnuovo toegevoegd aan Albania Veneta, de gezamenlijke benaming voor de Venetiaanse bezittingen langs de Albanese en Montenegrijnse kust. Na de val van de republiek in 1797 kwam Herceg Novi achtereenvolgens in Oostenrijkse, Rus-

sische, Franse, Montenegrijnse en weer Oostenrijkse handen; van 1814 tot 1918 maakte de stad deel uit van het Oostenrijks-Hongaarse kroonland Dalmatië. Na de Eerste Wereldoorlog kwam Herceg Novi in het nieuw gevormde Joegoslavische koninkrijk te liggen, na de Italiaanse bezetting in de Tweede Wereldoorlog namen de partizanen van Tito het bestuur over en werd Herceg Novi onderdeel van de socialistische Joegoslavische republiek Montenegro.

Tegenwoordig leeft Herceg Novi voor een groot deel van het toerisme. Lange stranden zijn er niet, maar er zijn wel diverse kleinere strandjes en zwemplatforms langs het water. Ook gaan er bootjes naar stranden langs het schiereiland **Luštica** aan de overzijde; populair hier zijn de stranden Žanjic, Mirište en Rose. Verder loopt de promenade van Igalo naar Meljine met al zijn toeristische voorzieningen bij Herceg Novi langs het water. De langwerpige gevormde stad klimt vanaf de promenade tegen de hellingen omhoog, waarbij je parallel aan de kustlijn eerst de centrale weg tegenkomt. Het eerste deel heet Ulica Njegoševa, het tweede deel staat als Ulica Save Kovačevića op de plattegronden. Hoger op de hellingen loopt de Magistrala eveneens parallel aan de kust.

Cultuurhistorisch interessant is de oude stad, **Stari Grad**, die door de geschiedenis met historische bouwwerken van uiteenlopende stijlen is bedeed. De oude kern ligt ongeveer in het midden van de stad en loopt vanaf het zeefort bij de haven omhoog tot aan het fort Kanli Kula ('Bloedige Toren'). Het zeefort, **Forte Mare**, werd oorspronkelijk door de Bosnische koning Tvrtko I in 1382 gebouwd maar later door de Osmanen en vervolgens de Venetianen flink verstevigd, net als de stadsmuren waarvan nog verschillende delen overeind staan. Tegen betaling van een kleine toegangsprijs kun je het zeefort bezoeken; de ingang bevindt zich aan het einde van de loopbrug over Ulica Save Kovačevića. Binnen wordt een video vertoond over een deel van de geschiedenis van de burcht, buiten heb je vanaf de fortmuren uitzicht over de baai, met beneden je de haven, een klein strand en enkele schamele overblijfselen van de Venetiaanse citadel, die bij de zware aardbeving van 1979 instortte en nooit is herbouwd. In de zomer wordt het fort 's avonds gebruikt voor filmvoorstellingen.

Vanaf het zeefort leiden 2 schilderachtige straatjes met trappen omhoog naar **Trg Hercega Stjepana**, het centrale plein in de oude stad, dat in de volksmond Belavista genoemd wordt. Echt groot is het niet, maar het is wel goed onderhouden en bijzonder sfeerrijk, met palmbomen, een paar fijne terrassen, een oude fontein en de Servisch-orthodoxe **Crkva Sveta Arhandela Mihaila** (de Aartsengel Michaël-kerk). De fotogenieke kerk kwam in 1905 gereed en heeft een afbeelding van de aartsengel in mozaïek boven de toegangsdeur.

De zuidoostelijke kust: van Budva tot Ulcinj

Langs het zuidoostelijke deel van de Montenegrijnse kust rijzen de berghellingen omhoog, vooral langs het centrale deel; richting Albanese grens wordt het wat vlakker in het achterland. Aan zee liggen belangrijke plaatsen als Budva, Bar en Ulcinj. Vooral Budva bezit een goed geconserveerde en mooie oude stad, terwijl Ulcinj onmiskenbaar Albanese trekjes heeft. Rond de kustplaatsen kun je zonnen op de mooiste stranden van Montenegro, zoals Plaža Jaz en Plaža Bečići bij Budva, Buljarica plaža bij Petrovac of Plaža Ada Bojana ten oosten van Ulcinj bij de Albanese grens. Voor iconische foto's ga je naar Sveti Stefan, voor een weemoedige sfeer van vergane glorie moet je in Stari Bar zijn, het oude Bar, een paar kilometer het binnenland in vanaf de stad.

< De oude stad van Budva ligt fraai in de baai.

Budva, uitzicht over de oude stad.

BUDVA

Budva, bijna 14.000 inwoners groot, is een van de vlaggenschepen van het Montenegrijnse toerisme. Bij de stad liggen populaire stranden, er is een mooi ommuurd historisch centrum, het nachtleven is er ongeëvenaard en het is er heerlijk flaneren over de boulevard langs de baai (Budvanski zaliv). Vanwege die stranden wordt de streek aangeduid als de Budva Riviera, terwijl men de stad zelf soms 'het Montenegrijnse Miami' noemt. Dat is wat overdreven, maar feit is wel dat je er fijne zonzakanties kunt doorbrengen. Het kleine schiereiland waarop de oude stad van Budva ligt werd een paar eeuwen vóór het begin van de jaartelling al door Illyriërs bewoond, wat Budva tot een van de oudste plaatsen rond de Adriatische Zee maakt. In de 4de eeuw v.Chr. stichtten de Grieken er een handelspost, 2 eeuwen later werd de plaats ingelijfd in het Romeinse Rijk. Na het uiteenvallen van het Romeinse Rijk in een westelijk en een oostelijk deel lag Budva op de grens tussen de 2 delen. In de eeuwen erna lag de plaats in Byzantijnse invloedssferen en arriveerden er Slavische stammen en Avaren aan de Adriatische kust, die zich er vermengden met de van oorsprong Romeinse bevolking. In de 11de eeuw maakte het Servische vazalkoninkrijk Duklja of Doclea zich, inclusief Budva, los van het Byzantijnse Rijk. Het staatje werd eerst geregeerd door Servische koningen en later door aristocraten uit het vorstendom Zeta. In 1420 werd Budva toegevoegd aan de Venetiaanse republiek, als onderdeel van de regio Albania Veneta. De Venetianen bouwden de vestingmuren en andere fortificaties die nu het beeld van de oude stad bepalen en die Budva ook de bijnaam 'Klein-Dubrovnik' hebben opgeleverd. Na de val van Venetië in 1797 namen de Habsburgers Budva en de Baai van Kotor over. Afgezien van een kort napoleontisch intermezzo bleef de stad tot aan het einde van de Eerste Wereldoorlog onder Oostenrijk-Hongaars bestuur

De stevige stadsmuren van Budva hielden ongewenste bezoekers buiten de deur.

staan. Vervolgens liep de historie parallel met die van de rest van Montenegro: onderdeel van het Joegoslavische koninkrijk, bezetting door de Asmogendheden in de Tweede Wereldoorlog en daarna deel van het naoorlogse Joegoslavië, tot aan de Montenegrijnse onafhankelijkheid in 2006.

In 1979 werd de stad zwaar getroffen door de zware aardbeving van dat jaar, waarna er een jarenlange restauratie van de oude stad volgde. In 2013 kwam Budva nog even prominent in het nieuws omdat de eerste Gay Pride van Montenegro er gehouden werd. De optocht onttaarde in een kleine veldslag, waarbij de circa 30 deelnemers door honderden tegenstanders met stenen, flessen en spreekkoren werden belaagd.

Het mooiste deel van Budva is de oude stad, Stari Grad, zoals gezegd gelegen op het kleine schiereiland aan de westkant van de baai van Budva. Als je vanuit Tivat of Kotor over de Magistrala aan komt rijden, loont het de moeite om even te stoppen op de heuvel aan de westzijde van de stad, vanwege het prachtige uitzicht dat je hier hebt op de oude stad, de baai en de bergen op de achtergrond. Enige dissonant is het grote hotel- en casino-complex van het Avala Resort, net naast de oude stad.

De oude kern had vroeger aan 4 zijden een toegangspoort, maar de poorten aan de zeezijde zijn in de loop der tijd afgesloten. De hoofdpoort tot de oude stad bevindt zich aan het plein aan de westzijde, Trg Slikara. Vanaf de kade bij de jachthaven aan de noordkant kun je heden ten dage de oude stad binnen door 4 kleinere poorten, terwijl er aan de zuidwestkant nog een doorgang is naar **Plaža Ričardova Glava**, het stadsstrandje aan de voet van de vestingmuren. Aan de westkant van het strandje en voorbij het zwembad van het Avalacomplex staat een veel gefotografeerd beeld van een **naakte**

Montenegrijse kustregio

balletdanseres op de rotsen, een beeld dat voor Budva eenzelfde iconische status heeft als de zeemeermin voor Kopenhagen. Naast een van de 4 poorten aan de noordkant zijn verder een groot zwart anker en een grote kerkklok op een platform te zien. Anker en klok waren rekvisieten bij opnamen voor de Amerikaans-Joegoslavische avonturenfilm *The Long Ships* uit 1964, onder anderen met Sidney Poitier. Na afloop van het filmen kreeg Budva ze cadeau en werden ze bij wijze van kunstuiting bij de oude stad neergezet. Sindsdien worden ze net als de balletdanseres als symbolen van de stad gezien.

Achter de hoofdboort in de Venetiaanse vestingmuren loopt de belangrijkste straat van Stari Grad, de **Njegoševa**. Verwacht geen brede winkelstraat of verkeersader, want de oude stad is autovrij en bestaat louter uit smalle en schilderachtige straatjes met hier en daar een pittoresk pleintje, allemaal piekfijn gerestaureerd na de aardbeving van ruim 40 jaar geleden. Er zijn veel leuke kleine winkeltjes en restaurantjes en een paar oude kerken. De

Op de citadel van Budva.

2 interessantste kerken staan bij Trg Između Crkava, het plein bij de citadel. De orthodoxe **Crkva svete Trojice** (Kerk van de Heilige Drie-eenheid) uit 1804 heeft binnen kleurrijke fresco's, de rooms-katholieke **Crkva svetog Ivana Krstitelja** (Johannes de Doperkerk) uit 1828 bezit in een zijkapel een 12de-eeuws Maria-icoon dat zowel door katholieken als orthodoxen wordt vereerd. Westelijk van het plein bevinden zich 2 kleinere kerken, waarvan de **Crkva svete Marije** uit de 9de eeuw de oudste is.

Aan de zuidkant van Trg Između Crkava én van de oude stad staat de **Citadela**, de citadel, waaraan sinds de middeleeuwen gebouwd en verbouwd is. In de 19de eeuw kreeg de vesting haar definitieve vorm, met een lange Oostenrijkse legerbarak aan de pleinzijde, fortificaties met kanonnen aan de zeezijde en een verlaagd langwerpige binnenplein ertussen. Op het hoekbastion is het terras van restaurant Citadela een schitterende plek om van de zonsondergang te genieten. Via een trap aan de pleinzijde kun je de citadel tegen een kleine entreeprijs bezoeken; links is trouwens een van de toegangen tot de stadsmuren, die eveneens voor een klein bedrag toegankelijk zijn. In de citadel zijn behalve het restaurant een klein museum en een fraaie oude bibliotheek vol met oude folianten en ander historisch drukwerk te vinden, en vanaf de muren kun je over zee uitkijken.

In de noordoosthoek van de oude stad is het **Arheološki muzej** (Archologisch Museum) van Budva gevestigd. Over 4 verdiepingen geeft het met archeologische vondsten vanaf de Illyrische, Griekse en Romeinse tijd inzicht in de lange historie van de plaats.

> **ARCHEOLOGISCH MUSEUM.** Petra I Petrovića 11, geopend zomer dag. 8–21, winter di.-vr. 9–20, za. en zo. 14–20 uur.

Hotelcomplex bij Plaža Bečići.

Ten noorden van de oude stad liggen de jachthaven van Budva, geliefd bij rijke Russen en Oekraïners, en het kleine Plaža Pizana, met beachclub en uitzicht op het eiland **Ostrvo Sveti Nikola**, het grootste eiland van Montenegro. Het is onbewoond en ongeveer 2 km lang, maar er zijn wel wat kiezelstrandjes en een paar horecagelegenheden. 's Zomers gaan er taxibootjes heen en weer naar het eiland. Zo'n 300 m ten westen van de oude stad is het goed zonnebaden op **Mogren Plaža**, een erg fraai gelegen tweedelig strand onder aan steile klifwanden. In het hoogseizoen is het er soms zo druk dat het wel op een pinguïnkolonie lijkt. Iets meer kans op wat ligruimte heb je dan op **Slovenska Plaža**, het 1,6 km lange strand dat helemaal langs de baai van Budva loopt. De boulevard langs het strand, Slovenska Obala, is in het hoogseizoen druk en gezellig. Er staan souvenirstalletjes, aanbieders van toeristische tochtjes, visverkopers, verhuurders van strandstoelen en zo meer, terwijl de bars, cafés, ijssalons en restaurants er goede zaken doen. In het achterland bevinden zich vooral hotels, appartementencomplexen, winkelcentra en andere voorzieningen.

Op de hellingen aan de noordkant van de stad is **Manastir Podmaine** een interessant Servisch-orthodox klooster met in de kerk fresco's van de Dag des Oordeels. In de bergen erachter lopen kleine weggetjes en enkele wandelroutes.

In de heuvels circa 2 km ten noordwesten van het stadscentrum kun je je kinderen loslaten in het grote **Aqua Park Budva** (www.aquaparkbudva.me). Ze kunnen er hun hart ophalen aan allerlei doldwaze waterglijbanen, een golfslagbad en alles wat er nog meer bij hoort. Ook leuk voor de ouders natuurlijk, al dat waterplezier, en er zijn ook restaurants en bars aanwezig.

Sveti Stefan.

Ten westen van de stad ligt het vermaarde **Plaža Jaz** (Jaz Beach) nog net binnen de grenzen van de gemeente Budva. Er is nauwelijks bebouwing langs het ruim 1,2 km lange strand, wel zijn er de nodige beach bars en strandstoelenverhuurders. Het gedeelte het dichtst bij Budva is gedeeltelijk als nudistenstrand in gebruik. Plaža Jaz is verder een van de locaties in Montenegro waar af en toe grote popconcerten plaatsvinden. In 2007 stonden de Rolling Stones hier bijvoorbeeld op het strand te rocken, een jaar later kwam Madonna langs en artiesten en bands als Lenny Kravitz, The Prodigy, Jamiroquai, Fatboy Slim en Underworld maakten er eveneens hun opwachting. Van 2014 tot 2017 vond hier verder het Sea Dance Festival plaats, maar dat is verhuisd naar Buljarica plaža bij Petrovac.

Bečići

Achter de heuvel aan de oostzijde van Budva ligt Bečići tegen de stad aangeplakt. Bečići heeft een eigen zandstrand van bijna 2 km lengte, dat gedeeltelijk is bezet met strandstoelen en parasols van de grote hotels bij het strand. In 1935 werd Plaža Bečići op de Grand Prix in Paris uitgeroepen tot mooiste strand van Europa, maar dat is, naar de maatstaven van nu, een beetje overdreven. Je kunt er aangenaam zonnebaden en zwemmen, de bergen op de achtergrond zorgen voor een mooi decor en er zijn voldoende eet- en drinkgelegenheden. Het beste hotel hier is Hotel Splendid, een resort met 322 aangename kamers en suites, 3 zwembaden, 3 restaurants,

Het Meer van Skadar

Het Meer van Skadar is het grootste meer van de Balkan. De waterpartij is gebroederlijk verdeeld over Montenegro en Albanië, waarbij de Montenegrijse kant wat groter is dan de Albanese. Het is een erg mooi meer, met een bergketen aan de zuidkant en grote velden vol waterlelies en waterkastanjes langs de randen. Er komt een hele waaier aan watervogels voor, waaronder de Dalmatische pelikaan, de grootste pelikanensoort ter wereld, en de dwergaalscholver. In de dorpen rond het meer vist men vooral op karpers, palingen en toeristen, die leuke boottochten aangeboden krijgen. Belangrijkste en sfeerrijkste pleisterplaats aan de Montenegrijse oevers is Virpazar, waar je de nodige eetgelegenheden aantreft en excursies kunt boeken.

< Rondvaartboten in Virpazar.

Podgorica en Centraal-Montenegro

Podgorica, de grootste stad van het land, laat geen verpletterende indruk achter. Toch kun je er wel een aardig dagje doorbrengen, want het blijft toch de hoofdstad van Montenegro. Stara Varoš is de oude Osmaanse wijk waar je langs de moskeetjes kunt slenteren, het modernere Nova Varoš heeft de meeste cafés en restaurants.

Even buiten de stad bottelt de grootste wijnmakerij van het land jaarlijks talloze flessen wijn. Je kunt hier de grootste aaneengesloten wijngaard van Europa zien en de immense wijnkelder in een voormalige geheime luchtmachtbasis bezoeken.

In de vallei van de Zeta, ten noordwesten van de stad, bevindt zich hoog tegen de rotswand het belangrijkste Servisch-orthodoxe klooster van het land, het Ostrog-klooster. Circa 10 km verderop kom je uit bij Nikšić, de tweede stad van het land, eveneens niet bijster imponerend, maar leuker dan vaak gedacht wordt.

< Bij het Ostrog-klooster.

Milleniumbrug in Podgorica.

PODGORICA

In de vruchtbare laagvlakte ten noorden van het Meer van Skadar en bij de confluente van de rivieren de Ribnica en de Morača ligt Montenegro's hoofdstad Podgorica. De Montenegrijnen kunnen helaas niet pronken met een imponerende hoofdstad vol met bijzondere monumenten. Podgorica, 200.000 inwoners groot, is vooral een functioneel ingerichte stad met brede doorgaande wegen, veel fantasieloze architectuur van oud-Joegoslavische snit en hier en daar wat modernistisch beton- en glasvertoon van later datum. In de zomer kan het er ongenadig heet zijn, want de omringende bergen houden verkoelende winden vanaf de Adriatische Zee tegen. Tussen 1946 en 1992 heette de stad trouwens Titograd, ter ere van de voormalige leider van Joegoslavië.

De laagvlakte was al in de late steentijd bewoond. In de ijzertijd streken er Illyriërs neer, om precies te zijn de Docleatae en de Labeates. Hun nederzetting telde duizenden inwoners en was daarmee voor die tijd een grote stad. Aardig detail: de Docleatae waren goede kaasmakers, hun kaas werd naar diverse Romeinse provincies geëxporteerd. Diezelfde Romeinen lijfden het gebied op een gegeven moment bij hun rijk in, daarna ging Doclea, zoals de stad was gaan heten, over in Byzantijnse handen. In de middeleeuwen was de plaats deel van het Servische koninkrijk van de Nemanjić-dynastie.

Podgorica

Vanwege de ligging, op een kruispunt van handelsroutes, was het een belangrijke handelsstad, inmiddels met de naam Podgorica. Na de ineenstorting van het koninkrijk nam het regionale vorstendom Zeta de heerschappij over. In 1474 namen de Osmanen de stad in, Zij bouwden er een groot fort, om vanuit hier en vanuit het Albanese Shkodër tegenwicht te bieden aan het verbond tussen de Venetiaanse kuststeden en het vorstendom Zeta.

Middeleeuwse fresco's in het Morača-klooster.

DE MORAČA-REGIO

De hoofdweg vanuit Podgorica naar het noorden, de M-2, volgt het rivierdal van de Morača. De wanden langs de tweebaansweg en de rivier worden allengs smaller en het dal wordt een heuse kloof, waarmee de route ook steeds interessanter wordt. In de toekomst komt er een snelweg ten oosten van de M-2 richting Kolašin, maar ook dan is de oude weg wellicht te verkiezen vanwege het mooie decor. De aanleg van die nieuwe snelweg is in 2015 begonnen en moet in de toekomst onderdeel zijn van een route tussen havenstad Bar, Podgorica en Boljare, net over de Servische grens, zodat de Adriatische Zee te zijner tijd vanuit Belgrado veel beter bereikbaar wordt. Het eerste deel, van Podgorica naar het dorpje Mateševo, zal als eerste klaar zijn en zal de eerste echte snelweg in Montenegro worden. Inmiddels zijn er wel problemen ontstaan met China, dat de aanleg van de weg met honderden miljoenen euro's aan goedkope leningen heeft gefinancierd. Montenegro heeft het geld niet om de leningen terug te betalen, wat voor grote vertragingen van de bouw begint te leiden.

Morača-klooster

Ongeveer 45 km vanaf Podgorica wijst een onooglijk bruin bordje met daarop 'Mrtvica Kanjon' bij het dorpje Međuriječje naar een zijweg links. Het riviertje de Mrtvica mondt hier uit in de Morača, na eerst door een prachtige kloof te zijn gestroomd; het is een voorbode van het klovengevel dat nog komen gaat in Noord-Montenegro. De Mrtvica-kloof is 8 km lang en er loopt een wandelpad van circa 7,5 km langs. Het is een prachtige route tussen steile rotswanden door, over een stenen 19de-eeuwse brug en een houten brug, door groene bossen, door een halfopen militaire tunnel in de rotswand en langs het heldere, blauwgroene water van het riviertje, vol met stroomversnellingen, watervalletjes en draaikolken.

Binnenland

Een handvol kilometers voorbij de zijweg naar de kloof bevindt zich rechts van de M-2 het Servisch-orthodoxe Morača-klooster (Манастир Морача in het Montenegrijns), een van de belangrijkste middeleeuwse monumenten van het land. Het kloostercomplex werd in 1252 gesticht door Stefan Vukanović, telg uit de Nemanjić-dynastie van het prinsdom Zeta waar het gebied destijds onder viel. In 1505 staken de Osmanen het klooster in brand,

DE SANDŽAK

De Sandžak is een historische regio die aan weerszijden van de Noord-Macedonische en Zuid-Servische grens en tussen Kosovo en Bosnië in ligt en die vroeger een Osmaans district was. Tijdens de Eerste Balkanoorlog veroverden troepen van het Koninkrijk Montenegro de stad Rožaje en het omliggende gebied. Dat was in 1912, waarna het bij het Verdrag van Londen in 1913 aan Montenegro werd toegewezen. De gehele regio Sandžak verdeelde men bij deze gelegenheid tussen Servië en Montenegro. Behalve de gemeente Rožaje kwamen ook de huidige gemeenten Andrijevića, Plav, Berane, Bijelo Polje en Plevlja daarmee binnen de Montenegrijnse grenzen te liggen.

De bevolkingssamenstelling van de Montenegrijnse Sandžak weerspiegelt trouwens de ingewikkelde geschiedenis van dit deel van de Balkan. Circa 31% van de mensen in het Noord-Montenegrijnse gebied noemt zichzelf Bosniak, 36% is Serviër, ruim 18% is Montenegrijn, 7,5% valt in de groep 'Slavische moslims' (een categorie die in 1971 in Joegoslavië in het leven werd geroepen voor moslims buiten Bosnië), 2,5% is Albanees en zo'n 7% behoort tot de categorie 'overigen'. Aan de andere kant van de grens, in de Servische Sandžak, is het percentage moslims nog groter: bijna 65%. Het overgrote deel daarvan is Bosniak.

In voormalig Joegoslavië was het een redelijk welvarende industriestad, maar na de burgeroorlogen in de jaren 90 en het uiteenvallen van het land stortte de industrie in en werd het een verarmde stad aan de oevers van de Lim-rivier. Monumentale bezienswaardigheden zijn er niet, ook al is het orthodoxe klooster met natuurstenen kloosterkerk aan de noordwestkant van de stad, het **Durđevi stupovi-klooster**, niet onaardig. In het centrum zou je op een regenachtige dag een bezoekje aan het **Polimski muzej** kunnen overwegen, een regionaal museum met archeologische vondsten, een etnografische en historische collectie en een deel met moderne kunst (www.polimskimuzej.me).

Vanuit Berane kun je oostwaarts de meest oostelijke uitstulping van het Montenegrijnse grondgebied binnenrijden. Hier ligt Rožaje, de meest oostelijke stad van het land. Er wonen ongeveer 9000 mensen in de plaats. In de gehele gemeente, grenzend aan Servië en Kosovo, zijn dat er circa 22.000. Rožaje wordt omgeven door bergen en dwars door de stad loopt de rivier de Ibar, helaas een nogal modderige en vervuilde waterstroom.

Meer dan 9 op de 10 inwoners van de plaats is moslim. Circa 8% van hen is Albanees en bijna 85% bestaat uit Bosniak, moslims uit Bosnië en de Sandžak. Deels komt dat doordat er tijdens de Joegoslavische oorlogen in

de jaren 90 een groep Bosniakken uit de Bosnische plaats Foča in Rožaje werd geherhuisvest. Dat ging beslist niet goedschiks; de Bosnische Serviërs van Radovan Karadžić hebben in Foča vreselijke oorlogsmisdaden gepleegd tijdens het 'etnisch zuiveren' van de plaats.

Gezien de moslimmeerderheid in Rožaje zal het geen verbazing wekken dat de belangrijkste bezienswaardigheden een islamitische achtergrond hebben. De **Ganića kula** is bijvoorbeeld een verdedigingsstoren uit de Osmaanse tijd, in 1797 gebouwd door de geïslamiseerde Kući-clan. Zulke torenhuizen werden ook wel gebruikt als toevluchtsoord voor de mannelijke leden van een familie in tijden van bloedvetes met andere families; in buurland Albanië zijn dergelijke vetes nog steeds wel aanwezig. In de Osmaanse toren in Rožaje schuilen geen mannen meer, maar is nu een aardig etnografisch museumje gevestigd, met tentoongestelde klederdracht, werktuigen en andere zaken die je in zo'n museum kunt verwachten; de entree is gratis.

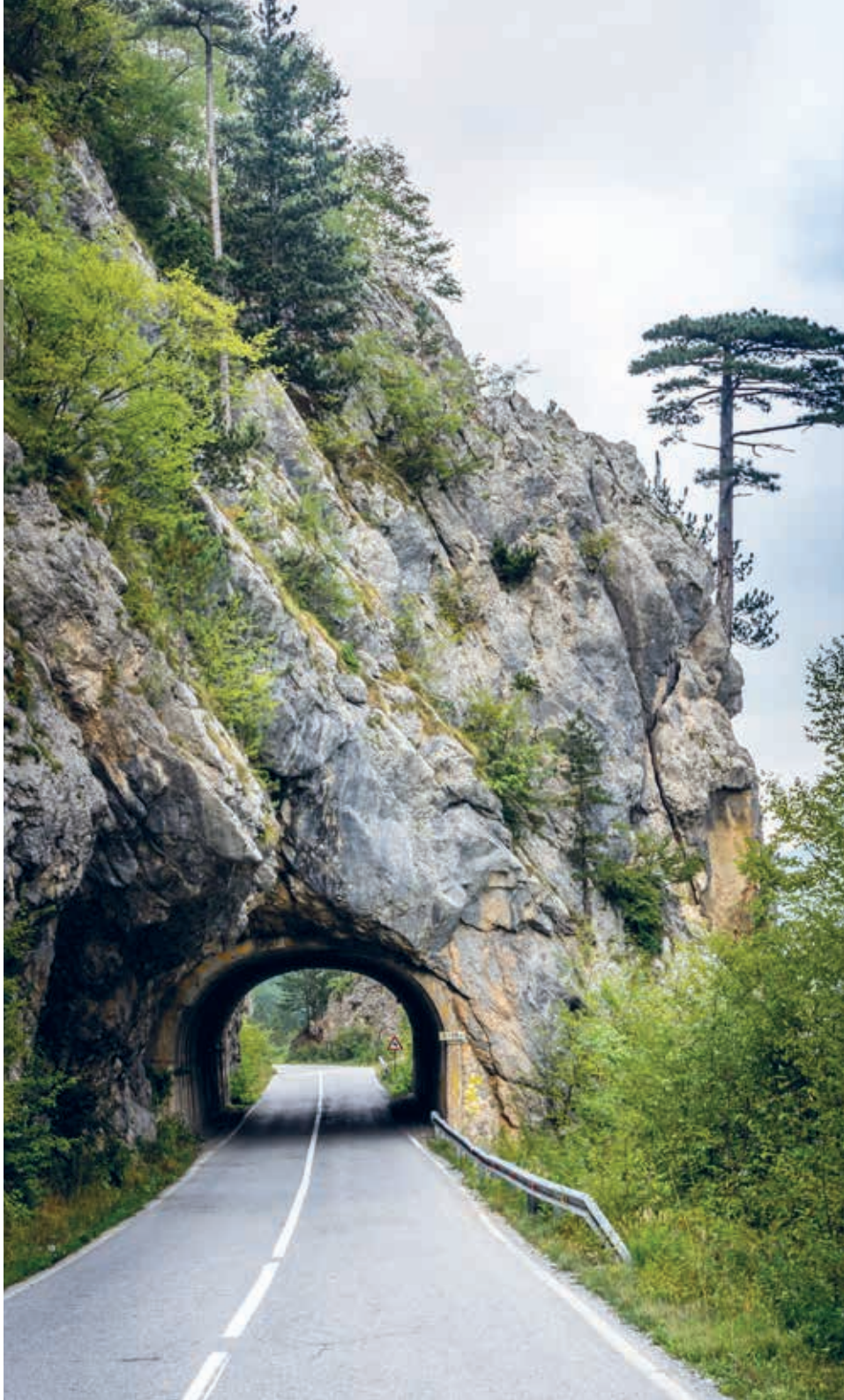
Vlak bij de toren staat de **Kučanska džamija** uit 1830, een kleine moskee die opvalt door het houten dak en de koddige houten minaret die eruit steekt. Zo'n 200 m ten westen ervan staat naast de rivier de **Džamija Sultan Murat II**, de Sultan Murat II-moskee. Dit is de grootste moskee van de stad én de grootste in Montenegro, maar het gebedshuis heeft desalniettemin bij lange na niet de omvang van veel moskeeën in islamitische landen. De Sultan Murat II-moskee werd in 1450 in lokale stijl opgetrokken. In 1967 volgde een ingrijpende modernisering, waarna de moskee in 2008 met een forse donatie van de Turkse ambassadeur in Turkse stijl werd herbouwd, met 2 ranke minaretten en een paar koepeltjes. Ernaast kun je bij de Aldi boodschappen doen.

In 2018 kreeg de stad er nog een nieuw monument in het centrum bij, namelijk een **replica van de Sebilj**, een Osmaanse houten fontein uit 1753 die in het centrum van de Bosnische hoofdstad Sarajevo te bewonderen is. Replica's van de Sebilj zijn ook te vinden in Belgrado, in de Servische stad Novi Pazar (de grootste stad in de Sandžak) en in de Amerikaanse stad Saint Louis, in Missouri. De fontein daar werd door de Bosnische gemeenschap geschonken ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan van Saint Louis.

TOP 3 KOLAŠIN EN HET NOORDOOSTEN

- 1 Ga wandelen in de Vervloekte Bergen (het Nationaal Park Prokletije)
- 2 Beleef Nationaal Park Biogradska Gora, met zijn ongerepte oerbossen
- 3 Bezoek het Servisch-orthodoxe Morača-klooster

Het noorden en de Tara-kloof

Het noorden van Montenegro heeft één belangrijke toeristische troef: de Tara-kloof. Het is de diepste kloof van Europa en de op een na diepste ter wereld, na de Grand Canyon in de Verenigde Staten. Raften op de rivier de Tara door de kloof behoort voor veel mensen tot de hoogtepunten van hun reis naar Montenegro. De natuur eromheen is ruig en mooi, en ongeveer halverwege is de befaamde Đurđevića Tara-brug een sterk staaltje techniek van zo'n 80 jaar geleden. In het noorden bevinden zich 2 grotere plaatsen, Bijelo Polje en Pljevlja, terwijl Mojkovac het verkeersknooppunt is van Midden-Montenegro naar Noordoosten en Noord-Montenegro. Verder kom je er alleen kleine plattelandsplaatsjes tegen, waar het boerenleven eenvoudig is en elke boer wel een varken op het erf heeft om de strenge winter mee door te komen.

< De doorgaande weg langs de Tara-kloof.

ALARMNUMMERS

Algemeen: 112
Politie: 122
Ambulance: 124
Brandweer: 123
Hulp bij pech onderweg: AMSCG,
(020) 19807, www.amscg.org

In geval van nood, bijvoorbeeld bij een ziekenhuisopname, kun je als Nederlander contact opnemen met het ministerie van Buitenlandse Zaken. Het contactcenter van dit ministerie is 24/7 bereikbaar op telefoonnummer +31 24724724. Het ministerie geeft bovendien informatie via de app 24/7 BZ Reis.

ADRESSEN EN INFORMATIE

Montenegro heeft geen ambassade in Nederland. Wel zit er een Montenegrijnse ambassade in België: Rue du Trône 117, 1050 Elsene, Brussel, tel. (+32) 27052851 (geen website).

Nederland op zijn beurt heeft geen ambassade in Montenegro, maar de diplomatie wordt vanuit de Nederlandse ambassade in Servië geregeld: Milentija Popovica 5b, 11070 Belgrado, tel. (+381) 112023900, www.netherlandsworldwide.nl/countries/serbia. Geopend: ma.-vr. 9-17 uur; de consulaire afdeling is alleen op wo. en do. 9-11.30 uur op afspraak open.

Ook België heeft geen ambassade in Montenegro, ook hier moet worden uitgeweken naar de ambassade in

Servië: Krunska 18 11000, Belgrado, tel. (+381) 113230016 of 113247587, serbia.diplomatie.belgium.be. Geopend: ma.-vr. 8-13 uur of op afspraak. Er zit in Montenegro wel een Belgisch ereconsulaat: Lastva Grbaljska z.n., Budva, tel. (+382) 33426139.

Er zijn geen kantoren van de Montenegrijnse toerismeorganisatie in Nederland of België. Het hoofdkantoor van de organisatie zit op Marka Miljanova 17 in het centrum van Podgorica; www.montenegro.travel. In bijna alle grotere plaatsen vind je verder een plaatselijk toeristenbureau, waarvan de meeste de extensie .travel in hun websiteadres hebben.

REIZEN NAAR MONTENEGRO

Vliegtuig

Montenegro heeft 2 internationale luchthavens, bij de hoofdstad Podgorica en bij Tivat aan de kust. Er zijn, op het moment van schrijven, echter geen directe vluchten vanuit Nederland of België naar het land, ook al zou dat kunnen veranderen als Montenegro's populariteit als vakantie-land toeneemt. Vooralsnog zul je met een tussenstop moeten vliegen als je in Montenegro wilt landen. Easyjet heeft 's zomers bijvoorbeeld vanaf Londen Gatwick goedkope vluchten op Tivat. Een andere optie is vliegen vanaf Düsseldorf; de budgetmaatschappij Eurowings